

Pred takvim činjenicama — ne pričama — nije lako reći:
»Ne može se. Iluzorni su svi pokušaji!«

Nijesu iluzorni ako se radi. Samo dakako nijedan od ovih velikih uspjeha nije bio otkupljen i bez velike cijene. Ti se ljudi nijesu žalili. Dao se je čovjek sav na to. I govorio je. I čitao je s oltara prema maticama djecu koja dolaze a ružio onu, koja ne dolaze. I djeci je na svaki način olakšavao pohod vjeronauka. I brinuo se da ne ozebu u crkvi. I prostirao im rogožine. I donosio im u crkvu električne peći. I gradio im čekaonicu i dvoranu. I pjevao je s njima. I vježbao s njima deklamacije. I nabavljao slike i dijapozitive. I kupovao im katekizme i časopise. I uvodio đачke i večernje Mise. I neprestano agitirao među vjernicima za katehizaciju. I bio spreman na kojekakve smetnje i neprilike.

Nitko ne kaže da je problem katehizacije lak. Ali nije nerješiv. Pastorizacija i apostolat nikada nijesu bili ni zabava ni amaterstvo. Oni su uvijek znoj i krv srca. Apostolski Pavli mogli su i mogu sve. Oni se ničega ne boje i ni pred čim ne uzmiču (Dj. Ap. 20, 24.).

»Potuerunt isti et istae...«

Dr Čedomil Čekada

BOGORODICE DJEVICE PREČISTI ZARUČNIK

(Sv. Pijo X)

6. ŠTOVANJE SVETOG JOSIPA

Općenito je pravilo u svrhunaravnom redu: što je netko na zemlji bio bliži Bogu, to će mu biti bliži i u nebu, a prema toj blizini se određuje i naša pobožnost i naše štovanje Božjih ugodnika. Samo Presvetom Trojstvu i božanskom Spasitelju dugujemo kult, to jest religiozno štovanje, klanjanja i kult latrije. Svim svecima i anđelima kult dulije.

Već je često puta isticano da se pobožnost prema svetom Josipu i njegov kult malo pomalo i kasno javljaju u Crkvi. Dok to priznajemo, moramo učiniti nekoliko distinkcija. Najprije, drugo je privatna pobožnost i privatni kult, a drugo javno štovanje — Zatim, privatno se štovanje može ograničiti na pobožnost pojedinaca, a ono se može odraziti i u djelima Otaca i crkvenih pisaca. Napokon, u našem

slučaju napose, štovanje u istočnoj i štovanje u zapadnoj Crkvi.

Pretpostavivši te tri distinkcije, pokušat ćemo odgovoriti na tri pitanja: prvo, koji kult pripada sv. Josipu; drugo, razvoj njegova kulta; treće, naša dužnost prema sv. Josipu.

1. U pitanju: koji kult pripada sv. Josipu, ima vrlo dobrih i lijepih misli kod Müller-Bakšića, Sv. Josip, str. 77—82 (posljednje poglavlje), a time se prilično, premda indirektno, opširno zabavio i prof. Stano u Encicl. cattol. VI (1951) st. 796—802, dok u istom svesku iscrpljivo piše o sv. Josipu u liturgiji Dom Pietro Siffirin (802—804). I P. R. Moreau S. J., u svom lijepom djelu: Saints et Saites de Dieu (I, Tours, 1925, 360—364) dobro govori o tim pitanjima. Nije potrebno da iznosim sve njihove podatke. U vezi s onim što smo dosad govorili, želio bih jedino dodati par crta.

Mislim da smo dosta jasno istakli osobiti položaj što ga je sv. Josip zauzimao na zemlji: držali su ga ocem Isusovim, a to je i bio, ne po krvi i tijelu, ali stvarno: po svojoj službi, po svojoj brizi za nj, po svojoj očinskoj ljubavi prema njemu. Bio mu je tako otac, da naš bijedni jezik ne može iznaći zgodan izraz da to svrhunaravno očinstvo označi barem približno adekvatno. Zatim, bio je pravi muž presvete Djevice, i tim ženidbenim vezom s njom on je izvršio jedan od preduvjeta što ih je Bog postavio za djelo Utjelovljenja svoga Sina, to najveće djelo njegove ljubavi prema nama. S time Josip ulazi u čudesni okvir »hipostatskog sjedinjenja«, u koji — osim Marije — ne ulazi ni jedan anđeo ni svetac. Dakako, Marija ulazi u taj presveti okvir mnogo odličnije i više nego sv. Josip. Zbog toga, kao i zbog ostalih razloga, njoj pripada kult koji se bitno izdiže iznad kulta dulijske, i nazvamo ga kultom hiperdulijske.

Sv. Josipu pridaju bogoslovci kult protodulijske. Crkva još nije izrekla svoj sud o tome. Dosta se otaca kod prvog Vatikanskog koncila zauzimalo za to, da bi se službene sv. Josipu priznao specijalni kult protodulijske. Zanimljivo je, zašto »specijalni«? Možda zbog toga, što ako rećemo naprosto protodulijske, onda se lako može shvatiti kao da sv. Josipu pripada isti kult kao i svim drugim svecima i anđelima, samo u većem stepenu. A ipak, kako ističu Müller-Bakšić, položaj je sv. Josipa prema hipostatskom sjedinjenju bitno i specifično (str. 79) različan od onoga drugih svetaca, prema tome i njegovo štovanje je specifično

različno od njihova. Možda će drugi Vatikanski koncil, koji sretno počinje, riješiti i to pitanje. A međutim mi možemo slobodno upotrebljavati i dalje naziv protodulija, no imajući na umu sada spomenutu razliku. Možda ni ovdje naš siromašni jezik neće naći potpuno adekvatna izraza...

2. Štovanje sv. Josipa kroz vjekove nosi na sebi kao neki odraz njegova stava u sv. Evandjelju. Tu nam se sv. Josip prikazuje kao u nekoj pozadini. Poslije onoga događaja u Jeruzalemu s dvanaestogodišnjim dječakom Isusom i izjavom sv. Luke da mu je Isus bio »podložan« (Lk 2, 51), više ništa ne doznajemo o njemu. I njegovo štovanje, a ono je postojalo sve od najstarijih vremena kršćanstva, ostaje dugo vremena u zatišju privatnog štovanja. O tome nam svjedoče one slike u katakombama; pa i same apokrifne knjige dokazuju zanimanje vjernika za Isusova Hranitelja. Domalo veliki pisci i crkveni Oci govore zanosno o njemu. Malo pomalo ulazi Josipovo ime u javni kult, najprije na Istoku, a malo kasnije i na Zapadu. Zanimljivo je da su nam najstariji dokazi Josipova javnog štovanja sačuvani iz Egipta, kako smo vidjeli (cfr. Služba Božja I, br. 4, 14—16) da i najstarija molitva njegovoj presvetoj Zaručnici potječe odatle. Apokrifna »Povijest Josipa Tesara« (iz IV st.) stavlja, pače, na 20. lipnja i njegov spomen-dan. U 9. vijeku pa dalje sve se više spominje u menologijima, sinaksarijima, kalendarima. Već tada se spominje i 19. ožujka kao njegov dan.

Za križarskih vojna kult se sv. Josipa još više širi. Križari su u Nazaretu podigli njemu u čast veličanstvenu baziliku. I otada se crkve u Josipovu čast sve češće grade i na Zapadu. Sada izlaze na poprište veliki sveci i bogoslovci kao vjesnici Josipove slave. Robert od Deutza (+1133), sv. Bernard (+1153), sv. Brigita (+1375), sv. Vinko Fererski (+1419), Ivan Gerson (+1429), da spomenemo samo nekoliko imena, vatreni su pobornici njegova štovanja. Četrnaesti vijek se može nazvati prvim vijekom sve bujnijega pokreta u štovanju sv. Josipa, koji se neće više zaustaviti do današnjeg dana.

Osobitu ulogu u tom novom pokretu imaju tri Bernardina, tri pučka misionara iz franjevačkog reda: bl. B. iz Feltre (+1429), sv. B. iz S'ene (+1444), bl. B. de Bustis (+1500). Jednom franjevcu — Papi Sikstu IV pripada i čast, da je svetkovinu sv. Josipa unio u Rimski brevijar (Mileci 1479). A s franjevcima se natječu i ostali redovi u slavljenju velikog

Sveca. Ne zastaju za njima ni drugi, te je svetkovinu sv. Josipa prihvatila čitava Crkva, a 8. V 1621. Grgur XV je proglašuje zapovjednim blagdanom.

Dominikanac Izidor de Isolani (c. 1477—1528) napisao je dosta odličnih djela, a jedno nosi naslov: *Summa in quatuor partes divisa de donis s. Joseph, sponsi B. V. M.* (Pavia 1522, a izdavala se i kasnije, ima pače i francuski prijevod iz 1861). Lijepim jezikom, obilnim znanjem i velikom pobožnošću odlikuje se to djelo, koje nabroja preko 60 darova sv. Josipa i skladno ih osvjetljuje.

Broj velikih i slavnihtovatelja i širitelja slave sv. Josipa ne da se ni izdaleka navesti, u svim narodima, na svim jezicima. Postao je pače običaj da svaki korizmeni propovjednik mora barem jednu propovijed izreći o sv. Josipu! Danas je štovanje sv. Josipa i vrlo popularno i Crkva ga promiče sa svim žarom.

Ipak ima nešto što boli sve štovatelje sv. Josipa: njegova imena nema u — kanonu! U tom pravcu su više puta upravljanje molbe Sv. Stolici. Ja se uzdam da će naš slavno i sretno vladajući Sv. Otac Ivan XXIII ispuniti i tu prazninu. A gdje da se umetne ime sv. Josipa? Prije kanona u »Konfiteoru«, ispred sv. Mihovila, i u »Suscipe«, S. Tr., prije sv. Ivana Krstitelja. Zatim u samom kanonu, u »Communicantes« iza Genitricis: et S. Joseph patris putativi Dei et Domini... Zatim u molitvi »Libera« poslije Marijina imena. — Isto tako u Velikim litanijama bi trebalo staviti ime sv. Josipa odmah iza: Sveta Djevo Djevica, a ne kao sada iza sv. Ivana Krstitelja. To su desideria et vota, ali pia!

3. Upitamo li se sada, koje nam se dužnosti nameću iz svega što smo vidjeli u ovim člancima, ja mislim da je prva dužnost svakog svećenika, a pogotovu svakog dušobrižnika pomnjivo proučiti ljupko Apostolsko pismo Sv. Oca, što smo ga donijeli u prva dva broja »Sl. B.«.

Zatim, svaki će svećenik biti privatno vrlo pobožan sv. Josipu. Poslije sv. Mise izmolit će neizostavno svaki dan divnu molitvu: *Virginum Custos* (3 god. opr.; 7 god. u mjesecu ožujku i svake srijede, a jednom na mjesec potpuno. *Enchiridion Ind.*, u. 473).

A javno i privatno svojim ćemo vjernicima preporučivati pobožnost prema velikom Svecu. Rado ćemo o njemu propovijedati. Sve odobrene oblike njegova štovanja širiti. Njegove svetkovine što svečanije slaviti.

Ne bi smjelo b'iti ni jedne župske crkve ili filijalne, u kojoj ne bi bio oltar sv. Josipa ili barem velika i lijepa (ne sa sijedom kosom i bijelom bradom!) slika, na odličnijem mjestu u crkvi.

Stari su župnici rado podizali kapelice sv. Josipa, da se putnik pomoli pred njima.

Osobito ćemo se pobrinuti da se u kršćanskim kućama nađe slika Svečeva. A kod umirućih da se ukućani mole dragomu Svecu, koji je bio tako sretan da je izdahnuo u naručju Isusa i Marije. Preporučujmo roditeljima da rado nadijevaju svojoj djeci njegovo Ime. Naučimo djecu da često zazivaju to moćno i sveto Ime, zajedno s Isusovim i Marijinim.

I onda: ljubimo mnogo sv. Josipa, a ta će nam ljubav najbolje znati kazati, što da učinimo na njegovu čast!

F. S. PETROV

SAKRALNA UMJETNOST

Nešto o glavnom oltaru

Kod glavnog oltara i kod oltara uopće nije najvažnije stil i materijal, nego mu ljepotu daje naša ljubav i briga. O tome kanim nešto reći.

No idemo redom! Ako je cijeli sanktuarij za nekoliko stepenica viši od ostale crkve, dovoljno je da oltar ima tri stepenice. Ali, ako je sanktuarij povišen samo za jednu ili dvije stepenice, onda treba najmanje pet oltarnih stepenica, pa da mogu pratiti obred i oni vjernici, koji nisu sasvim blizu glavnom oltaru.

Najčešće oltari imaju oblik stola ili kamenog lijesa (sarkofaga). To su ozbiljni oblici. Stol nas sjeća na posljednju večeru a sarkofag na mučenike koji su krv i život dali za Krista. Pa zašto onda cijelu prednju stranu prekriti oltarnikom? Ti oltarnici ukrašeni su svim mogućim motivima, često u kričavim bojama ili su čak izvezeni blještavim metalnim pločicama, a kada se svećenik samo malo pomakne pred oltarom, ove pločice zatrepere i privuku svu pažnju vjernika na sebe. Svetohranište, koje bi uvijek moralo biti ono najljepše i najistaknutije, gubi se tada pred lažnim sjajem oltarnika.